

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1652-1663**

Cap. 9. Circa causas à præcepto Obseruationis Festorum excusantes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80586](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80586)

CAPVT IX.

*Circa causas à precepto Obseruationis
Festorum excusantes.*

PROBL. LXXI.

*A mortali excusatur, & non excusatur, qui
tertiā partem diei festi seu per octo
horarum spatium seruiliter
laborat.*

270
Excusatur.

VPERIUS de paruitate materia, quæ inter causas excusantes ab huius præcepti obseruatione in primis apponitur, meminime disseruisse. At quia huius materiæ leuitas graues affollet licentias haud tolerandas ingerere operæ prætium duxi quæ pressius dixi vberius enodare. Et primo quæsierim, num à mortali excusetur, qui per diei festi tertiam partem, seu per octo horarum spatium seruili operi incumbit: Excusatur quidem. Quia tertia pars diei non est pars notabilis respectu diei totius. Sic nonnulli Canonistæ, quos prefato nomine refert Fagund. de præc. Eccl. lib. 1. cap. 14. num. 2.

271
Minime excusatur.

Minimè excusatur. Quia octo horarum spatium esse admodum notabile constat à simili. Qui in festo tertiam Missæ partem omittit mortaliter peccat in omnium sententia. Qui tertiam partem Officij diuini non recitat, lethaliter delinquit ex omnium consensu: eo quod partem notabilem omittit: Ergo similiter reus erit lethalis culpæ, qui tertiam diei partem seruili operi dederit operam. Ità Fagund. citatus Pasqualig. decis. 300. num. 8. Suar. tom. 1. de Relig. libr. 2. cap. 31. numer. 2. & omnes Doctores.

272
Primam sententiam falsam plane reiecto.

Profecto primam sententiam adstruentes nulla probabili ratione nituntur: vnde omnino reiiciendam cenfeo. Nam ex ea sequeretur, posse quem hieme per totum integrum diem absque peccato graui seruili operi incumbere computatis horis à manè vsque ad vesperam: Quinam hoc non iracundia pia affectus repellat absurdum?

PROBL. LXXII.

*Excusatur, & non excusatur à mortali, qui
tertiā partem diei festi insumit in ser-
uili opere: sumptam duntaxat de eo
tempore, quod regulariter seruili in ope-
re assolent artifices insumere.*

273
Excusatur.

Excusatur. Quia illa censenda est parua materia, quæ insumpta in opere seruili, non tollit, quin dies censetur moraliter sanctificatus, quoad cessationem ab opere seruili

Sed si tertia pars horarum, quæ plerumque in opere seruili impediuntur, quis in labore assumat, adhuc censetur dies moraliter sanctificatus consecratus Deo, cum fiat cessatio à seruili opere per plurius horarum spatium. Ergo censenda est tertia hæc pars parua respectu totius diei, & qui eam in seruili labore absumperit, à peccato mortali excusabitur. Sic Pasqualig. decis. 300. à num. 6.

Non excusatur. Quia si aliquid valet argumentum non solum eo probat Pasqualig. suam sententiam, sed etiā illam Canonistarum, quam Probl. 71. reieci; assentientium, mortale non esse in die festo tertiam eius partem in labore seruili consumere: nam etiam fieret cessatio ab opere seruili per duas diei partes, & moraliter posset dici diem festum esse sanctificatum: At hoc non audeat Doctor ille concedere: Ergo nec suam sententiam potest adstruere. Ita communiter omnes Doctores. Legendus Leand. de præc. Eccl. tract. 1. d. 6. q. 4.

Etiā existimo sententiam primam esse repellendam, vt quæ nimium violatorum diei festi laxat habenas. Nam ex ea sequeretur posse quoscumque artifices per sex horas ad minus in die festo laborare. Ex viginti quatuor diei horis ad prandium & somnum sex regulariter aptantur, decem & octo labori impenduntur, quarum tertia pars sex horæ erunt. An non id cordato cuique absurdum videbitur?

PROBL. LXXIII.

*Excusatur, & non excusatur à mortali,
qui in die festo trium horarum spa-
tium operi dat seruili.*

Lethali is excusatur à criminine. Quia spatium trium horarum parua est materia, cum sit octaua diei pars. Sic Marchant. Pa. or. 99. cap. 3. quest. 2. & à fortiori Pasqualig. decis. 300. à num. 6.

Minimè excusatur. Quia trium horarum spatium notabilis est materia adhuc totius diei respectu. Ita Doctores communiter. Palaut. tom. 2. tr. 9. d. 2. punct. 3. num. 4. Fagund. de præc. Eccl. lib. 1. cap. 14. num. 2. Suar. tom. 1. de Relig. cap. 31. num. 2.

Nullatenus Marchantij sententiam admittam. Quia non refert octauam esse diei partem, vt probetur paruum esse: quia adhuc est notabilis, sicut est octaua pars Officij Canonici, quam in communi sententia qui omittit, mortaliter peccat.

PROBL. LXXIV.

*Mortalis criminis reus est, & non est, qui
duas integras horas diei festi in opere
seruili consumit.*

Reus quidem est. Quia excessus vltra vnius horæ spatium grauis censendus contra diei festi sanctitatem. Et certè duarum horarum tempus seruili operi impensum grauem admodum

Seçt. II. De Precepto III. Problemata. 225

admodum irreuerentiam constituit. Sic Bonac. tom. 2. d. 5. quæst. vni. punct. 3. num. 2. Villalob. tom. 1. tract. 3. d. 2. diff. 4. num. 1. Reginald. l. 19. num. 53. & alij existimantes eam, qui die festo per spatium vnius horæ integræ, aut circiter horæ laborat, à lethali non excusari. Fagund. autem de præc. Eccl. l. 2. cap. 14. n. 2. Suar. tom. 1. de Relig. lib. 2. cap. 31. num. 2. asserentes, licet laborare per horam integram non sit lethale, laborare vero excedendo horam per quadrantes, mortale proculdubio esse. Trull. lib. 1. Decal. cap. 1. dub. 10. num. 2. Filliuc. tract. 17. num. 205. Sanch. tom. 2. Conf. lib. 5. cap. 2. dub. 31. num. 4. & alij docentes, etsi non sit lethale, laborare minus quam duas horas, tamen lethale esse duas horas integras operi seruilis impendere.

Non est lethalis criminis reus, qui spatium duarum horarum die festo laborat, dummodo illas non excedat. Quia spatium hoc respectu diei totius parua quidem est quantitas, cum tantum sit duodecima pars. Ita Diana part. 1. tract. 15. resol. 36. Granado 2. 2. conu. 6. tract. 2. d. 2. sect. 6. num. 54. Ioan. Henric. sum. cap. 7. num. 4. Leand. de præc. Eccl. tract. 1. d. 6. quæst. 6. Bassæus v. Festum. 3. n. 4. & alij, quos superius citauimus, cum hanc materiam leui calamo euoluimus.

His rursus adhaereo. Quia paruitas materiarum excusans à mortali non absolute & secundum se, sed respectu ad totam materiam præcepti est spectanda, vt Sanch. docet l. 1. sum. cap. 4. num. 18. At spatium duarum horarum, licet consideratum secundum se tempus notabile videatur: non tamen videtur respectu, & in ordine ad totam materiam præcepti vnius diei: Ergo qui per duas horas operam seruilis ministerio exhiberet, ratione paruitatis materiarum, lethaliter non delinqueret.

PROBL. LXXV.

A mortali excusatur, & non excusatur, qui diebus festis pluribus modico tempore laborat.

282 *Curiam suppono.* Certum est, à mortali non excusari, qui opera seruilis pluribus vicibus, sed singulis modico tempore in die festo exercet. Quia illa seruilis opera quamuis disincta quoad tempus in contrarietate ad præceptum continuantur, & sic aliquid notabile contra ipsum constituunt. Nam obligatio abstinendi à seruilis opere, est vna, & eadem, quæ durat tota die: Vnde quodlibet seruilis opus est contra ipsam, ideoque omnia communicant in eadem contrarietate, & sunt quid notabile contra præceptum, Sanch. l. 1. sum. capit. 4. num. 12. Trull. l. 3. Decal. cap. 1. dub. 10. n. 3. Nauar. sum. cap. 11. num. 9. Quæserim verò an à mortali excusetur, qui in pluribus diebus festis pro modico tempore laborat, ita vt quatuor aut quinque dierum quantitas laboris grauem constituat duarum horarum (v. g.) materiam.

283 *Non excusatur.* Non excusatur à mortali. Quia etiam in hoc casu datur continuatio materiarum sicut datur in casu, quem vt cetum supposui. Sic Tolet. libr.

4 sum. cap. 25. num. 1. Fagund. de præc. Eccl. lib. 1. cap. 14. num. 3. Azor. tom. 2. lib. 1. cap. 28. quæstion. 5.

Excusatur omnino. Quia illa opera seruilis modica singulis diebus festis exercita minime continuantur, nec in tempore vt per se patet, nec in materia. Ita Sanch. lib. 1. sum. cap. 4. num. 12. Bassæus verb. Festum 3. num. 4. Bonacin. tom. 2. d. 5. quæst. vni. punct. 3. num. 3. Pasqualig. decis. 304. num. 2. Diana part. 3. tract. 5. resol. 8. Trull. lib. 3. Decalog. cap. 1. dub. 10. num. 3. Machado, & Ouedo, quos citat, ac sequitur Leander de præc. Eccl. tract. 1. d. 6. quæst. 8.

Longè probabilior hanc sententiam esse crediderim. Verum enim existimo eius fundamentum, scilicet opera illa exigua minime continuari. Quia opus seruilis vna die factum sequitur obligationem diei, quæ non est vna omnium dierum, sed cuiuscumque diei peculiaris, quæ consequenter cum ipsa die extinguitur, nec ad aliam transit: Ergo cum obligationes non continuantur, ita nec opera seruilis possunt continuari. Quemadmodum qui ex Officio Canonico quatuor aut quinque continuatis diebus exiguum omitteret quantitatem, quæ grauem omissionem efformaret, non violaret grauer præceptum; quia quantitates illæ nullatenus vniuntur, cum obligatio recitandi sit omnis diei. Idem in præcepto ieiunij habes exemplum.

PROBL. LXXVI.

A peccato excusantur, & non excusantur, qui in die festo præparant cibos qui potius ad delectationem, quam ad sustentationem necessariam exponuntur.

Certum est, excusare à violatione festi necessitatem. Quia lex non obligat, necessitate vigente. Vnde excusantur Artifices, & pauperes, qui nisi in festis laborent, nequeunt se, ac familiam sufficienter alere, aut statum sine quo litione conseruare. Et qui laborat, vt non seponat filie dotem, quam seponere nequit, nisi subtrahendo familie necessaria. Graf. part. 1. decis. lib. 2. cap. 35. num. 46. Et si in familias, quæ pro acquirenda suppellectile, quæ solet pro dote dari, in die festo laborat, si aliunde acquirere non potest. Pasqualig. decis. 196. numer. 6. Et seruæ, quæ in resarciendis propriis vestibus laborant, si in diebus profestis nihil temporis ad id eis concedatur. Layman. lib. 4. tract. 7. cap. 4. num. 1. Et qui ad victum necessaria præparant. Quæstioni autem do, num excusentur, qui cibos præparant non necessitati, sed voluptati deferuientes?

Excusantur profecto, qui deferuntia ad cibum ac potum licet superflua sint, præparant. Quia consuetudine hoc iam est introductum. Ita Palaus tom. 2. tract. 9. d. 1. punct. 1. num. 3. ex D. Thoma 1. 2. quæst. 122. art. 4. ad 4. ab omnibus recepto.

Minimè excusantur. Quia ea, quæ magis ad electionem quam ad sustentationem deferunt, non pertinent ad necessitatem, ex qua artifices debent excusari. Vnde peccatum lethale est, die festo, nota illi temporis spatio absumpto.

absumpto, ea quæ secharo conficiuntur, verbi gratiâ (vbi vulgariter exponam) *Mazapanes*, *alcorzas*, *confites*, licet gratis id fiat. Quia opus semile est sine necessitate perfectum. Ita Sanch. tom. 2. *Consil. libr. 5. cap. 2. dub. 18. num. 5.* Alcorzer. *sum. cap. 17. & docti Recentiores.*

289
Auctor re-
solutio.

Ego quidem iudicari ex se illicitum esse cibos, aut potum seruientem voluptati, ac non simul necessitati preparare, & iuxta temporis insumpti quantitatem mortale vel veniale esse piaculum. Nisi tamen alicubi consuetudo recepta excuset, semper autem excusari, vel à veniali dixerim Principum coquos, quamvis cibos ad voluptatem agnatos perficiant. Principum namque ac diuitum necessitas, & voluptas pat. gressu incedere assolent.

PROBL. LXXVII.

Violant, & non violant festi immunitatem, qui absque necessitate panes conficiunt, & coquunt.

290
Violant festum.

Violant planè, nisi casu, quo pridie id commode gerere nequierint, aut superueniat aliqua necessitas, superueniente hominum multitudine. Quia sola hoc ex capite debet necessitas excusare, communiter verò non vrget necessitas. Sic Azot *part. 2. libr. 1. cap. 27. quest. 2.* Caiet. *verb. Festerum violatio.* Sanch. tom. 2. *Consil. libr. 5. cap. 2. dub. 28. num. 4.* Sotus *libr. 2. de iust. quest. 4. art. 4. Bonac. tom. 2. d. 5. quest. vni. pun. 3. num. 9.* Palaus tom. 2. *tract. 9. d. 2. punct. 10. num. 3.* Trull. *libr. 3. Decalog. cap. 1. dub. 10. num. 8.* Lublin. *verb. Festum, num. 4.* Villalob. tom. 2. *tractat. 32. diff. 4. num. 2.*

291
Non violant.

Non violant. Quia eos excusat Reipublicæ quotidiana necessitas: & si omnes ferè concedunt, carnes coquentes, artocreas conficientes, &c. excusari ob necessitatem: cur non excusabuntur qui panes conficiunt, ac coquunt, siquidem inter ea, quæ ad victum pertinent, primum locum panis obtineat? Ita Sa. *verb. Festum, num. 5.* facus: Nundinas excusat consuetudo, pastores necessitas. Pasqualig. *decif. 293. num. 2.* Leand. *de præc. Eccles. tract. 1. d. 6. quest. 19.* Ortiz *sum. de præc. 3. fol. 202.*

292
Auctor re-
solutio.

Si rationem spectem, primam sententiam probabiliorē esse reor. Nam si commodè possint pridie confici panes, die festo communiter non affolet necessitas virgere. At probabilem satis esse existimo secundam. Quia si licitum est, panes conficere in die festo multitudine hominum superueniente, quod quidem repente solè accidere, non aprè repente panes preparantur, & idè in Urbibus speciatim iudico panes posse preparari. Si autem consuetudinem spectem, video pluribus in locis id sine scrupulo, & sine Prælatorum contradictione geri. Porro si plures dies festi concurrant, minimè dubitarem asserere, posse confici, & coqui panes. Quia licet panis coctus esset sufficiens non satis aptus vsui exponeretur.

PROBL. LXXVIII.

Excusantur, & non excusantur agricola, qui messis, ac vindemie tempora in festo laborant, quamvis nullum certum damnum imminere videatur.

293
Excusantur.

Excusantur quidem, Quia regulariter eo tempore datur sufficiens causa ex necessitate: cum repente soleant immutari tempora, & vix vlla possit firma securitas haberi. Sic Sanch. tom. 2. *Consil. libr. 5. cap. 2. dub. 18. num. 10.* & 11. Sotus *l. 2. de iust. quest. 4. art. 4. ad 3. Toler. libr. 4. cap. 25. num. 4.* Lublin. *verb. Festum, numer. 4.*

Non excusantur. Quia tam messis, quam vindemie tēpore cōsideranda est qualitas Regionis, & temporis, cōmoditas, vel incōmoditas fructus reconcendi, quantitasque messis ac vindemie. Nam si regio sit regulariter illo tēpore à pluuiis exempta, & serenitas tunc regnaret, & messis pancorum esset diuturni, non adesset necessitas laborandi in die festo. Vnde regulariter virgere hoc tempore necessitatem, verum non est. Ita Pasqualig. *decif. 297. num. 5.* contra P. Castro Palao argumentatur.

Ego autem non temens docti Pasqualig. sententiam dixerim, si aliqua regio deur adeo à tempestatibus ac pluuiis exempta, vt prudenter damnum obuenturum non timeatur, licitum non esse festis diebus hisce operibus incumbere: in regionibus autem, vbi regulariter solent his temporibus tempestates, vberes ingruere pluuiæ, licitum omninò esse sine dispensatione festis diebus laborare. Addiderim, in Hispania aut expressam aut tacitam adesse ad laborandum Prælatorum dispensationem: si quidem videntes & messis, & vindemie festis diebus feruere opera minimè contradicunt.

PROBL. LXXIX.

Excusantur, & non excusantur, qui decollationem ferri, aut vitri in die festo incipiunt.

296
Certum sit.

Certum existimo excusari coquentes pitrum, aut decolantes ferrum, si in festo inchoatum opus continent. Quia adest proculdubio necessitas ob imminens euidenter incommodum. Sanch. tom. 2. *Consil. libr. 5. cap. 18. num. 21.* Fagund. *de præc. Eccles. lib. 1. cap. 14. numer. 15.* Toler. *libr. 4. cap. 25. num. 3.* & omnes. Quæsierim autem, nūm hi artifices excusantur si ea opera die festo incipiunt?

Non excusantur. Quia licet continuari opus incertum possint ob damnum, quod in interruptione sequeretur, sed differre inchoationem operis poterunt sine damno: Ergo inchoantes in die festo rei erunt eius observationis. Sic Caiet. *sum. verb. Festi violatio.* Filliuc. *tract. 27. num. 211.* Sanch. citatus, & alij solum concedentes posse huiusmodi artifices in festo opera ferri aut vitri continuare.

Excusantur equidem. Quia si inceptio decollationis ferri, & vitri in sequentem diem pro festum differretur, licet posset forsam impleri plura opus antè diem festum sequentem: attamen fortasse

Secl. II. De Præcepto III. Problemata. 227

fortasse non perficeretur eo die, quando altera materia esset coquenda: aut fornax frigeretur: aut continuandus esset ignis: quæ omnia essent huius artificibus admodum noxia, cum maiores expensas exigent. Ità Leand. de præc. Eccles. tract. 1. d. 6. quæst. 27. Pasqualig. decis. 295. num. 3. citans Syluestrum Nauarrum, Fagundez Suarium. Sed eius venia, non iustè; nam Suarius, & Fagundez solummodo asserunt, opus posse continuari die festo.

299 **E**rgo autem existimo, hanc quæstionem ex facto, non ex iure pendere. Regula generalis est, quando inchoatio illius operis non potest differri ad diem profectum sequentem sine notabili personæ particularis, aut communitatis dispendio, potest die festo inchoari, sicut continuari licet: secus quando hæc necessitas non apparet. Quando verò hæc contingat, necne, ad artifices agnoscere spectat, quibus in hac materia credendum.

PROBL. LXXX.

Excusantur, & non excusantur, qui decoctionem calcis, saponis, laterum, tegularum, ollarum, & huiusmodi in festo continuant.

300 **N**on excusantur. Quia eiusmodi decoctio sex diebus profectis aptè poterit terminari. Ergo si die primo non festo inchoetur, non urgebit necessitas continuandi in die festo opera: Ergo non licet in die festo continuari. Sic Sotus lib. 2. de iust. quæst. 4. artic. 4. ad 3. Sanch. tom. 2. Confil. libr. 5. cap. 2. dub. 18. num. 21. Nisi aliàs occurrat necessitas aliqua priuata, vel publica. Citat Sanch. Nauarrum, & Caienum, eos artifices solummodo excusantes quando decoctio plusquam sex dies profectos exigat.

301 **E**xculantur omnino. Quia huiusmodi decoctio absque notabili damno intermitteri non potest. Ità Angel. verb. Feria, numer. 17. Bonacin. tom. 1. d. 5. quæst. vni. puncto 3. numer. 13. Pasqualig. decis. 295. num. 3. Leand. de præc. Eccles. tract. 1. d. 6. quæstion. 28. & alij communiter.

302 **E**iusdem sententia sum. Quia si necessarij sint dies sex ad decoctionem, verbi gratia frequenter necessarium erit die Dominico opus continuare. Nec enim obligari possunt artifices, ut die Lunæ opus instituant. Crediderim, à nullo Doctore posse affirmari artifices obligatos esse opus intermittere, cum absque graui incommodo differri nequeat. Imò crediderim, Doctores pro prima sententia citatos locutos non esse de operum huiusmodi continuatione, sed de inchoatione earum in die festo. De quo proximo Problem. dissero.

PROBL. LXXXI.

Ab Observatione excusantur, & non excusantur qui decoctionem calcis, saponis, laterum, tegularum, ollarum in die festo incipiunt.

303 **E**xculantur quidem. Quia si probabilius est excusari à festi observatione qui in eo in-

choant opus decoctionis fieri, & effectiois vitri ob incommodum quod obdenire docet experimentum: eadem ratione excusabuntur, qui decoctionem calcis, saponis, &c. in die festo incipiunt. Sic Pasqualig. decis. 96. num. 3. citans Nauarrum, Syluestrum, Angelum, & alios, sed immerito, cum hi Doctores solummodo de operis continuatione loquantur.

304 **M**inimè excusantur. Quia huius materiae decoctio non requirit tot dierum continuationem, sicut requirit vitri decoctio. Ergo facile potest in die profecto inchoari. Antecedens experimento patet, cum coctio calcis, aut lateris, &c. duobus, aut tribus diebus perficitur: vitri verò coctio per plures alios perficienda producit. Et quia in calcis, laterum, &c. decoctione necessum est ut intermissio fiat, & per aliquos dies fornax frigeat, ut sic opus extrahi valeat: quod quidem necessarium non est in vitri decoctione, imò non fieri est necessarium. Ità Sotus lib. 2. de iust. quæst. 4. artic. 4. ad 1. Sanch. tom. 2. Confil. libr. 5. cap. 2. dub. 18. num. 22. Leand. de præcept. Eccles. tract. 1. d. 6. quæst. 29.

305 **H**aud probabilem esse reor primam sententiam, falso enim fundamento nititur, nec protegit autoritas. Vnde dicendum censeo, minimè hosce artifices à lethali excusari illi opera in festo inchoantes, nisi aliqua grauis necessitas siue priuata, siue publica suadeat.

PROBL. LXXXII.

Excusantur à peccato famuli barbitonorum, qui à suis dominis laborare in festis compelluntur, si ipsi sint liberi.

306 **R**ecolo ex fest. 1. nonnulla, & alia adiicio, ut explicem, quid filij, ac famuli circa hoc possint, & non possint exercere. Generatim itaque proculdubio excusantur filij, serui, famuli, uxores, & alij subditi, qui iusto metu compulsi à parentibus, à marito, à dominis in festis serui-festo laborare, lia opera exercent. Quia metus ille grauis excusatur à præcepti positui impletionem, nisi coactio illa esset in ipsius contemptum præcepti. Lege Nauarrum sum. cap. 13. num. 7. Santium tom. 2. Confil. libr. 2. cap. 3. num. 4. Fagundez de præc. Eccles. libr. 1. cap. 14. num. 9. Excusantur agricolæ, qui compulsi ab iis, à quibus pacta mercede pro singulis diebus conducuntur, die festo laborant. Quia cum exigens illud opus seruale mercedem proportionatam soluat, & ipse lucri nihil acquirit, præsumi debet, id esse necessitate exigere: nisi aliunde contrarium constasset. Fagund. citat. Pasqualig. decis. 298. num. 3. Excusantur subditi, ad excusandam grauem parentis, mariti, seu Domini indignationem. Quando autem indignatio debeat grauis censeri, colligendum est ex graui læsione, quæ timetur, & ex tristitia, qua subditi afficiuntur. Leand. de præc. Eccles. tract. 1. d. 6. q. 32. Iam quæsierim, num barbitonorum famuli excusantur à culpa, dum à dominis compulsi in festo laborant?

307 **N**on excusantur, si sint liberi. Quia non sint obligati ad seruendum, tenentur dominos re-
inquire.

famuli liberi linquere, si alios possunt in eadem Urbe, vel non excusantur. Oppido adire, qui cum diebus festis laborare non cogatur. Sic Sanchez tom. 2. Confil. lib. 5. cap. 2. dub. 18. num. 19.

308 Excusantur planè. Quia & ipsi barbitonfores excusantur, vel ratione consuetudinis ab omni culpa, vel ratione paruitatis materiae, à mortali piaculo: Ergo fortiori ratione famuli coacti excusabuntur. Ita Pasqualig. decis. 298. num. 7. Leand. de præc. Eccl. tract. 1. d. 6. quas. 33.

309 Idem tenet: & plura de tonsoribus addit. Cum his opinor, adiciens, etiam si aliquando contingat, non excusari dominos, adhuc tamen famulos excusari. Quia ad ipsos non pertinet discutere quando addit causa laborandi legitima, & quando non: ad sunt etenim sub directione dominorum, ad quos id spectat. Et cum sapienter causa addit legitima, possunt presumere semper adesse, nisi ipsis constet oppositum. Ut autem quid in hac materia ferè certum æstimem, exponam. Crediderim, ubi non fauet consuetudo, barbitonfores solum venialiter delinquere, si in labore duarum horarum non excedant spatium, (quidquid Archidiaconus contra communem asserat mortaliter delinquere.) Quia paruitatem materiae non excedit Diana alios referens, part. 1. tract. 15. resol. 34. Trull. lib. 3. Decalog. cap. 1. dub. 10. num. 1. Fagund. de præcept. Eccles. lib. 1. cap. 14. numer. 2. A veniali excusatur tendens in festo aliquem, qui celebraturus est Missam novam, vel nuptias. Quia sufficiens est admodum causa. Sanchez tom. 2. Confil. lib. 5. cap. 2. dub. 21. numer. 5. citans Nauar. Tolet. & Caiet. Trull. lib. 3. Decalog. cap. 1. dub. 10. num. 14. Nec venialiter peccat, dum omnes suos parochianos in festo tondet propter Paschatis solemnitatem: Si diebus aliis profectis fuerit occupatus. Quia hæc sufficiens est causa, etiam aliis exclusis circumstantiis. Leand. citat. quas. 36. Nec delinquit qui diebus festis assolet pergere ad tendendum agricolas. Quia adest illius Oppidi publica utilitas, & privata tonsoris, qui die profesto proprio in Oppido suo muneri deerit. Sanchez num. 6. Trull. numer. 14. Pasqualig. decis. 289. in. 9. Nec reus est culpa, qui ad suam officinam accedentes tondet. Quia qui diebus festis ad hoc opus accedunt, præsumuntur die profesto esse legitime ob opera servilia, quibus visitant, exercenda, impeditos. Sanchez num. 2. 6. & 7. Diana resol. 34. Trull. num. 14. Nec mortalem culpam incurrit, qui postquàm aliquos ratione necessitatis ab omni culpa excusantis in festo totidit, alios sine vlla necessitate per duarum horarum abrasit spatium. Quia cum ex materia prohibita, & non prohibita vna materia prohibita non coalescat, semper prohibita in sua remanet paruitate. Paschalig. num. 7. & 8. A mortali excusatur, qui tonsuram in die festo petit. Quia opus petit in parva materia, non tamen à veniali liberabitur, nisi aliàs id cum causa rationabili postulet.

Sanchez apud Pasqualigum consentientem

num. 10.

* *

*

PROBL. LXXXIII.

Excusantur, & non excusantur artifices, qui tabulata extruunt in festo, ad comœdia publicam recitationem. Vbi de sartoribus, aliisque artificibus plura enuncio.

Non excusantur. Quia ad huiusmodi publicum spectaculum nulla suadet utilitas, non excusantur nulla cogit necessitas. Sic nonnulli Doctores autur. apud Sanchez tom. 2. Confil. lib. 5. cap. 2. numer. 24.

Excusantur planè. Quia huiusmodi representationes non sunt Reipublicæ inutiles (si tamen fiant modo debito, & congruo tempore, & cum aliis circumstantiis, quæ communiter abunt in his actionibus præcipue cum à comœdis recitantur) ob publicam recreationem quæ necessaria ad relaxandum animum reputatur. Igitur si in die festo comœdia est recitanda, etiam necessum erit, opus illud servile exercere. Sanchez num. 24. Pasqualig. decis. 191.

Crediderim non excusari, si tabulata antè diem festum extruere potuerint, & è consilio ad diem festum reservauerint: secus si opus illud non poterint prævenire. Ceterum, ut Confessarii instruantur, quoniam modo se se debant cum huiusmodi mechanicis gerere artificibus attexam, quod ferè certum sine vlla contronversia in his rebus existimem. Non excusantur sartores, qui in die festo solum ratione consuetudinis prætendunt perficere in die festo vestes pro illa die indendas. Quia huiusmodi consuetudo, licet valde sit frequens, non tamen est recepta, nec à Præfibus tolerata. Sanchez tom. 2. Confil. lib. 5. cap. 2. dub. 21. num. 1. Pasqualig. decis. 290. non bene citans Lindon. Lopez. Caieta. & Nauar. A mortali verò excusabuntur ob materie lenitatem, si tempus duarum horarum non excedant. Et si vestes, quas conficiunt, deservire debeant ad nuptias, aut funus illa die celebrandum ab omni piaculo liberi erunt. Quia quadam moralis adest necessitas. Trull. lib. 3. Decalog. cap. 1. dub. 10. num. 10. Layman. lib. 4. tract. 7. cap. 1. num. 2. Diana part. 4. tract. 4. resol. 62. Necnon immunes erunt à culpa, si opus perficiunt in festo, eo quod timeant, aliquo affici damno non levi, & iniuria active reprehensione. Quia præceptum cum tanto non ligat incommodo. Pasqualig. decis. 290. Excusantur Artifices quique, qui pro causa Reipublicæ convenienti vestes, tabulata, vel alia eiusmodi perficiunt, erigunt, ornant. Quia & necessitas, & consuetudo honestant. Sotus lib. 1. de iust. quas. 4. art. 4. ad 3. Azor. part. 2. lib. 1. cap. 28. quas. 4. & 5. Suar. tom. 1. de Relig. lib. 2. cap. 32. num. 5. Textores, qui in festis instrumenta artis præparant, absolute loquendo non excusantur à mortali, si notabile tempus infumant, nisi id aliàs consuetudo honestet. Sanchez num. 1. Virgente ætitudine temporis, excusantur à piaculo, qui die festo laborant in providendis rebus ad expeditionem Indiarum necessariis. Suar. num. 5. Dummodò antè diem festum hæc non poterint omnino præveniri. Equidem quia opera huiusmodi non possunt regulariter provideri, ut antè festum perficiantur,

Secl. II. De Præcepto III. Problemata. 229

tur, eo quod ferè plus temporis consumitur, quam prævidetur: non est nimirum serupulosè procedendum. Quia ex regulari necessitate protrahendi, quæ solet intercedere, censenda est licita procrastinatio in diem festum, tanquam eorum, quæ moraliter non possunt non protrahi. Suar. 10. 1. de Relig. l. 2. 1. cap. 2. n. 8. Fagund. de præc. Eccl. l. 1. c. 14. n. 5. Trull. l. 3. Decal. cap. 1. dub. 10. num. 5. & 8. Azor. tom. 2. lib. 1. cap. 28. quæst. 5.

PROBL. LXXXIV.

Excusantur, & non excusantur à periculo qui ferrant iumenta iter non agentia.

³¹³ *Cerium præ-*
mit. **C**ertum est, ferrantes die festo iumenta iter agentium, excusari. Quia sicut excusatur iter agens eques arripens die in festo iter: eodem modo debet excusari gerens in festo id, sine quo iter geri non potest. Bonac. tom. 2. d. 5. quæst. uni. punct. 3. num. 4. Sayr. in Clavi l. 7. cap. 2. num. 6. Tabie. v. Feria, num. 25. & alij communiter. Dubitabis verò, an excusentur à crimine ferrantes equum aliudve iumentum iter eo die festo non acturum?

³¹⁴ *Non excu-*
santur. Minime excusantur. Quia necessitas non adest, nec consuetudo licentiam impertit: nam nec introducta legitime est, nec opus id permitti affolet à prælatis nisi ob necessitatem accidentem. Sic Sanchez 10. 2. Consil. l. 5. cap. 2. dub. 18. num. 4.

³¹⁵ *Excusantur.* Excusantur, qui ferrant equos, aut mulas eorum, qui altera proxima die diluculo facturi sunt iter, aut in agrum ad laborandum egres-
furi. Quia instat operis huius servilis necessitas ad itineris, vel agrestis laboris commoditatem. Ità Ioan. de la Cruz part. 1. sum. præc. 3. art. 1. concl. 3. Vival. part. 4. Candelab. cap. 5. num. 25. Leand. de præc. Eccl. variat. d. 6. q. 50. & alij.

³¹⁶ *Idem affir-*
mo, & expe-
no. Prædictò licet verum sit non excusari à peccato ferrantes equos existentium in populo, nec acturorum illa die iter, eo quod necessitas non adest: excusantur tamen, qui ferrant iumenta eorum, qui altera sequenti die diluculo acturi sunt iter, aut in agrum ad laborandum, egressurique enim hoc legitima cōsuetudine est receptum. Ex qua quidè etiam fabriferrariis licet agere, aut reficere vomeres agricolarum festis post vespertum, ut die sequenti summo mane possint egredi ad agrorum culturam.

PROBL. LXXXV.

Licet, & non licet die festo pontes, fontes, publicas vias, & alia huiusmodi reficere eo quod sine incommodo non valeant hæc in dies profestos differri.

³¹⁷ *Non licet.* **N**on licet. Quia tanti momenti opera nequeunt tam graue incommodum ex dilatione, aut vnus, aut alterius diei festi interruptione accipere, ut non facile possint opera interfecari: Ergò non licebit sine speciali dispensatione, huic operi incumbere. Sic Caiet. Esob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

tan. 2. 2. quæst. 122. art. 4. Sotus lib. 2. de iust. q. 4. art. 4. Nauar. sum. cap. 1. 1. num. 11. citati à Fagundez de præc. Eccl. lib. 1. cap. 14. numer. 24. Attamen Nauar. se statim explicat, asserens non licere vias publicas sternere in festo, quavis pietas erga viatores exerceatur, nisi magna urgeat necessitas. Imo ex Doctoris explanatione colligo sentire, rarò huiusmodi posse se necessitatem offerre, nè opus ad diem profestum differatur.

Licet quidem, quando refectio pontium, fontium, viarum, & aliarum rerum huiusmodi quæ sunt publici vltus, non potest sine magno incommodo differri. Quia ætiori ratione providendum est necessitati publicæ, quam privatæ: unde si licitum est, opera servilia exercere die festo ob privatam necessitatem, quando ea moraliter loquendo, differri non possunt in profestum diem: multo verius licebit hæc omnia opera gerere ob communitalis utilitatem. Ità Fagund. citatus num. 23. Suar. tom. 2. de Relig. l. 2. c. 3. 2. n. 5. Syluest. v. Dominica, quæst. 5. Angel. verb. Feria num. 28. & 30. D. Antonin. part. 2. tit. 9. cap. 7. §. 5. Azor. tom. 2. lib. 1. cap. 2. q. 1. Tolet. lib. 9. ca. 15. num. 4. Tabie. ver. b. Feria, num. 23.

³¹⁸ *Hoc certum*
existimo. Existimo, hanc sententiam adeo esse certam, ut à nullo Doctore possit abnegari. Vnde cre-
diderim non solum Nauarum, sed & Sotum & Caietanum à nobis esse. Quid enim magis receptum quam ob necessitatem privatam a publicam quem posse ab omni culpa esse immunem, die festo operi servili dum incumbit? scio aliquos ex Doctoribus pro secunda sententia citatos doctrinam limitare: modo id non fiat principaliter ob lucrum. Tamen Superius sæpe docuimus, opus de se illicitum non reddi propter pretium.

PROBL. LXXXVI.

Excusantur, & non excusantur à peccato, qui causa pietatis in festo servilia opera exercent.

Excusantur omnino. Quia in cap. Conque-
stus, de feriis, habetur, iudicialia prohibi-
ta in festis licita esse pietatis aut necessitatis can-
sa. Ergo quamvis ad servilia exercenda neces-
sitas non urgeat, poterunt exigente pietate exerceri. Sic Gloss. ad id c. v. Pietas. Palat. su. v. Fe-
storum violatio. Angel. v. Feria, n. 9. 28. & 12. Ioan. de la Cruz p. 1. su. præc. 3. d. 3. n. 4. Margar. Conf. præc. 3. Aco. ver. su. c. 17. Perez l. 2. de ordin. i. d. 5. Syluest. v. Dominica, q. 5. Tabie. v. Feria, n. 18. 37. & 41.

³²⁰ *Excusantur*
pland. Non excusantur. Quia observatio festorum, quæ cessationem à servili opere includit, est opus Religionis præceptum: Ergo præferendum operi pietatis, & quoddam sit superioris ordinis opus, & quia præceptum. Ità Caiet. 2. 2. q. 112. a. 4. & sum. v. Festorum violatio. Suar. 10. 1. de Relig. l. 2. c. 21. n. 3. & c. 32. n. 7. Lopez 1. p. Instr. c. 52. Trull. l. 3. Decal. c. 1. dub. 10. n. 6. Diana p. 4. ar. 4. resol. 177. Leand. de præc. Eccl. tr. 1. d. 6. q. 4. Palas 10. 2. ar. 9. d. 1. pu. 10. n. 1. & 2. Sanch. 10. 2. Consil. l. 5. c. 2. dub. 23. n. 10. Filluc. rr. 27. n. 157. Fagund. de præc. Eccl. l. 1. c. 14. n. 6. Azor. v. 2. cap. 28. q. 4. Bonac. 10. 2. d. 5. q. vii. pu. 3. n. 7. Nauar. sum. c. 13. num. 4. 10. & 11.

Hanc

322
Hanc senten-
tiam longe
probabiliorem
esse reor.

Hanc sententiā longe probabiliorem esse putarim. Assero itaque pietatis opera per se semper esse licita, ut sepelire mortuum, argrotanti deservire: servilia autem opera, quæ accidentiter possunt ad pietatem ordinari nequaquam possunt ex pietatis ratione esse licita in festo, nisi necessitas exposcat. Et quia in iure non conceditur, sicut opus iudiciale: quod quidem esset in festo licitum, nisi Ecclesia prohibuisset: non enim est servile. Ex his colligo, excusari à peccato, qui in festis curant infirmos, mortuos sepeliunt, nudos ornant, & similia charitatis opera exerunt. Quia licet aliqua huiusmodi operum includant quid servile, sunt pietatis per se. Bassius v. *Festum* 3. num. 3. Suar. tom. 1. de Relig. l. 2. cap. 21. num. 13. Excusantur artifices, qui diebus festis pauperi in magna necessitate existenti consueunt vestes, quod ipse efficere non potest. Quia sicut necessitas propria à præcepto excusat, etiam proximi necessitas excusabit. Fagund. de præc. Eccl. l. 1. cap. 14. num. 16. & 19. Excusantur, qui in festo servilia exerunt, pertinentia immediata ad Dei cultum. Trull. l. 3. Decal. cap. 1. dub. 10. num. 5. Suar. tom. 1. de Relig. l. 2. cap. 21. n. 8. Excusantur, qui in festis pullant organa, ac cymbala, musicis utuntur instrumentis, deferunt in processione Crucem. Quia licet opera hæc aliquomodo sint servilia, ita tamen coniuncta sunt divino cultui ut eadem sit ratio ac de cultu ipso: nam accessorium principale sequitur. Tolet. l. 4. cap. 25. num. 2. Azor. tom. 2. l. 1. cap. 28. q. 5.

PROBL. LXXXVII.

Excusantur, & non excusantur à piaculo, qui in die festo laborant, ut ex lucro elemosynas pauperibus erogent.

323
Excusantur.

Excusantur quidem. Quia omnia servilia opera si fiant in pauperum subsidium, minime sunt prohibita: inducunt enim misericordiae præferendæ præcepto rationem. Sic Sylvest. v. *Dominica*, q. 5. citans Monaldum.

324
Non excusantur.

A peccato lethali non excusantur. Quia non est præferendus actus misericordiae ut sic præcepto, sed actus misericordiae quo actu indiget pauper: alias enim nunquam non liceret artificibus omnibus diebus festis laborare, imo & voto ad id se adstringere, ut elemosynam elargirentur, quod proculdubio est fallum, & contra communem usum, ac sensum Ecclesiæ. Ità Suar. tom. 1. de Relig. l. 2. cap. 21. num. 14. Fagund. de præc. Eccl. l. 1. cap. 14. num. 19. Navar. sum. cap. 13. num. 10. Palas tom. 2. tract. 9. punct. 10. num. 2. citans Caietanum, Reginaldum, Manuelem, Bonacinam, & alios.

325
Auctoritas sententia.

Certe ut necessitas excuset ab operis servilis cessatione debet esse actu existens in aliquo particulari paupere, quæ moraliter sit nota, & patens ita, ut si in eo die festo ei per opus servile non succurras, quando aliter non potes: absque subsidio relinquatur: nam vix inveniatur alius, qui ei gratis eo die succurrat. Non itaque sufficit necessitas eorum pauperum in communi, qui se se obtulerint. Quia opera præcepta non sunt pererogatoriis postponenda.

PROBL. LXXXIX.

Excusantur à lethali peccato, & non excusantur, qui sine rationabili causa Tempia tapetibus exornant die festo, hostias conficiunt, &c.

Certum reor ex rationabili causa, nempe quod commodè non potuerint die festo fieri, licitum esse in die festo hostias conficere, Tempia mundare, eius parietes ornare tapetibus, vias publicas ad processionem præparare, &c. Filliuc. tr. 27. num. 218. Sayr. in *Clavis*, l. 7. c. 2. 3. & alij communiter. Quæstio autem est, num id possit sine vilo piaculo geri, quando rationabilis causa non adest?

Non potest id sine peccato geri: rei enim sunt lethales criminis, qui notabile tempus obsumunt illis in operibus, quæ præcedentibus diebus profectis agere potuerunt. Quia absque causa in festo opera servilia exercent. Sic Conrad. in respons. p. 2. q. 22 3. & alij, quos prolo nomine refert Diana p. 3. tr. 5. res. sol. 8.

Excusantur quidè à culpa mortali, sed à veniali minimè. Quia remotiores sunt à Dei cultu, & ex se serviles, communes ad alia loca: at quia ad cultum (licet ita remotè) ordinantur veniale piaculum non excedunt. Sic Suar. tom. 1. de Relig. l. 1. c. 11. n. 11. Tolet. l. 4. c. 25. n. 2. Caiet. 2. 2. q. 122. a. 4. & in sum. v. *Festorum* violatio. Fagund. de præc. Eccl. l. 1. c. 14. n. 4. Azor. p. 2. l. 1. c. 28. q. 5. Trull. l. 3. Decal. c. 1. dub. 10. n. 5. Palas tom. 2. tr. 9. d. 2. punct. 10. n. 1. Sanch. tom. 2. Confess. l. 2. c. 2. dub. 22. Diana citatus, & alij apud ipsos.

Profecto crediderim, aut necessarium esse, fateri, exercentes præfata servilia opera in festo abque rationabili causa peccare mortaliter, aut nullum peccatum committere. Quia materia de se est prohibita, & gravis, ut supponitur: Ergo si non honestatur ex eo quod in Dei cultum ordinetur, verè remanet in sua natura, & necessario lethalis criminis erit obiectum. Undè non omnino displicet mihi (Palas qualigi decif. 287. n. 3. & Leandri de præc. Eccl. tr. 1. d. 6. q. 62. sententia, asserentium, ab omni peccato excusari, qui illa servilia opera in festo exercent, etiam sine vlla rationabili causa. Quia probabile est, (ut Suarius & Filliucius fatentur) ornare altaria, eaque mundare, sacerdotales extrahere vestes, & alia similes actiones, licitas esse in festo, vel quia non sunt serviles vel si sint, non censentur per legem prohibita eo quod cultui divino sint vicina: idè ergo asserendum de decoctione hostiarum &c. Cæterum iam fert consuetudo, ut omnia hæc absque scrupulo exerceantur. Sic illi, quorum sententiam satis probabilem esse reor, sed secundæ, (nempe venialiter delinquere, qui huiusmodi opera sine causa rationabili in festo exercet) ut cõmuni, & probabiliori adherco.

PROBL. XC.

Tota die festi, aut illius parte notabili dare operam ablucendis sacris vasis, Purificatoriis, & reliquis linteis Sacerdotibus, & alia huiusmodi, est, & non est prohibendum.

Prohibitum non est. Quia licet lavare, de se sit opus servile, desinit servile esse, dū non est propter circa materiā sacrā versatur. Quod ex eo patet hinc, quia ablucere purificatoria, & vasa sacramentale munus

Seet. II. De Præcepto III. Problemata. 231

munus est sacre personæ, nempe Subdiacono iniunctum: persona autem sacra quatenus talis est, & non est operi servili destinata: Ergo licitum est id vel per totam diem geri. Sic Pasqual. *decis. 189.*

³³¹ *Est prohibi-*
um. Est prohibitum. Quia lanare, quid mechanici-
cum est, & servile de se: Ergo ad quacumque per-
sona siue sacra, siue non sacra id fiat, semper erit
servile opus. Ergo in festis prohibitum. Certè
abluerè vasa sacra, purificatoria, & alia huius-
modi, non ita pertinet ad personam sacram
nempe ad Subdiaconum, ut non possit alia non
sacra id munus exercere, habent enim privile-
gium ad hoc gerendum laici Regulares: Ergo
non ex eo præcisè, quod vasa sacra mundare, ac
purificatoria diluere ad Subdiaconum attineat,
desinet esse opus servile, quod ex se habet. Ita
Leand. de præc. Eccles. tract. 1. d. 6. quæst. 6.

³³² *Aut vi re-*
solutio. Existimo, ex se esse opus servile, nec à servi-
tute liberari ex eo quod sacra iniungatur per-
sonæ: potest enim ad huiusmodi opus, ut decen-
tius geratur sacra persona destinari. Si igitur
Subdiaconus, vel qui hoc ex privilegio potest
munus exercere, tota die festi, aut notabili spa-
tio huic ministerio operam impendit, proculdu-
bio præceptum violabit. At quia ad cultum di-
vinum pertinet opus etiam notabile tempus
infumatur, non audeo omnino operatorem à
veniali piaculo liberare, sed crediderim posse
à mortali. Quia lenis labor est, redolens piete-
tem, præsertim si aliqualis causa excusans ac-
cedat.

PROBL. XCI.

*A peccato immunis est. & non est, qui festo
die agros Ecclesie colit, veri, metit, Tem-
pora extruit, lapides, & ligna ad adifi-
cium deportat.*

³³³ *Immunis est.* Immunis est. Quia huiusmodi opera licet ser-
vilia sint ad divinum cultum spectant. Sic
absolute Angel. verb. Feriæ, num. 9. 8. & 32. Pa-
lati. sum. verb. Fessorum violatio. Alcozer sum. cap.
17. Sa. verb. 1. estum, num. 6. asserens absolute ex-
cusari à peccato laborantes in festo pro loco pio.

³³⁴ *Non est im-*
munis. Non est immunis, nisi casu, quo Ecclesia, pro
qua quis laborat in festo, pauperula existat.
Quia hæc opera verè servilia sunt, & laboriosa
admodum, remotèque ad divinum cultum ordi-
nata ex relatione duntaxat operantis: Ergo pro-
hibita. Ita Caiet. 2. 1. quæst. 2. art. 4. Sotus libr.
2. de iur. quæst. 4. art. 2. Navar. sum. cap. 13. num. 4.
& 10. Suar. tom. 1. de Relig. lib. 2. cap. 21. num. 12.
Bonac tom. 2. d. 5. quæst. 1. pun. 3. num. 6. Filliuc.
tract. 27. num. 156. Trull. libr. 3. Decalog. cap. 1.
dub. 10. num. 5. Reginald. lib. 19. num. 48. Palaus
tom. 2. tract. 9. d. 2. punct. 10. num. 1. Sanch. tom. 2.
Consil. 1. 5. c. p. 2. dub. 13. num. 3.

³³⁵ *Hæc mihi ser-*
vitium. Hoc probabilis esse reor, & mihi ferè cer-
tum Vnde asseruerim, minimè licere præfata
servilia equidem opera, nisi necessitas Ecclesiæ,
quæ extruitur, vel cui agri coluntur, id exigat,
nempe quod pauperula sit adeo, ut non valeat
sibi de huiusmodi necessariis aliunde provide-
re. Verùm sola necessitas sine vlla Superioris li-
centia excusabit à culpa, modo sit patens, & in-
dubitata. Vnde si quis Episcopus præcipi-
ret sub
Esob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

excommunicatione lata, ne quis in festo labo-
raret, nullatenus ligaret eos, qui istam habe-
rent causam laborandi. Sicut nec alligaret ad-
huc, si in excommunicatione præcipi-
retur, ne quis neque ex causa necessitatis aut caritatis
opera hæc in festo exerceret. Quia huiusmodi
excommunicatio gravem, & intolerabilem con-
tinet errorem, & idè est irrita, utpotè contra
dispositionem cap. ultim. de feriis, concedentis
laborare in festis necessitate, aut pietate vrgen-
te. Sanch. citat. dub. 18. m. 10. & alij communiter.

PROBL. XCII.

*Liberantur, & non liberantur à crimine, qui
die festo laborant, ne prætereat occasio lu-
crum notabile acquirendi, quod alias
acquirere non possent.*

³³⁶ *Liberantur*
quidem. Liberantur quidem. Quia in c. Licet, de feriis,
dispensat Pontifex, ut piscatores valeant
dare operam captioni illius piscis nomine Ale-
cia, qui certo anni tempore affolet transire, ne
illud lucrum transitorium amittatur: Ergo hu-
iusmodi concessio ad quodlibet aliud lucrum
transitorium potest extendi, cum eadem militet
ratio. Et quia præceptum abstinendi ab opere
servili in die festo non obligat cum tanto dis-
pendio, qualis est magni lucri extraordinarij
amissio, quæ pro magno damno debet reputari.
Sic Caiet. sum. v. Fessorum violatio. Angelus verb.
Feriæ, m. 1. Rosel. ibid. Armil. v. Festum, num. 20.
Fernandez p. 1. Examin. c. 7. §. 1. n. 6. Diana p. 2.
tr. 15. resol. 34. Alcozer sum. c. 17. Bonac. to. 1. d. 5.
q. uni. pun. 3. m. 15. Sanch. to. 2. Consil. 1. 5. c. 2. dub.
19. num. 2. Sayr. in Clavi, l. 7. cap. 2. num. 10. Pas-
qualig. decis. 185.

³³⁷ *Minimè libe-*
rantur. Minimè liberantur. Quia actio laborandi in
festis ob acquirendum aliquod magnum lu-
crum non est licita ex eo quod permittatur in
c. Licet de feriis: quia textus ille expresse loquitur
de lucro publico, & transitorio, & quod so-
lummodo unico anni tempore occurrit: quæ cir-
cumstantia cum non reperitur in lucro omni
transitorio, ac privato, fit, ut dispensatio illa non
habeat ob rationis identitatem locum in eo. Ita
Reginald. l. 19. n. 5. Trull. 3. Decal. c. 1. dub. 10.
n. 14. Palaus to. 1. tr. 9. d. 2. punct. 10. m. 3. Filliuc. tr.
27. n. 12. Abulens. ad c. 12. Exo. q. 13. Syluest.
v. Dominica, q. 4. Suar. to. 1. de Relig. l. 2. c. 23. n. 9.
Leand. de præc. Eccles. tract. 1. d. 6. q. 73. & alij.

³³⁸ *Hæc probabi-*
*lius esse in-
co.* Profectò, hæc sententiam probabiliorè
esse crediderim. Quia amissio lucri magni for-
ti contingentis, seu casu occurrentis nullatenus
pro damno notabili reputatur, cuius causa de-
beat cessare præcepti obligatio: sicut cessat pro
evitando damno emergente, aut pro alia gravi
occurrente necessitate. Addiderim tamen hu-
iusmodi actionem laborandi in festo ob lucrum
notabile transitorium acquirendum, licitam fieri
omnino, si accedat Superioris dispensatio.
Episcopi scilicet, vel si hic adiri non possit, Pa-
rochi. Quia sufficiens proculdubio causa hæc re-
putari debet, ut perenti huiusmodi licentia sine
scrupulo concedatur.